

Гродзинська К.М.
студентка 2 курсу ОР «Магістр»
КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник:
Усатий Г.О., к.ю.н., доц.
КНУ імені Тараса Шевченка

Участь у бійці

Сучасний стан розвитку української держави на шляху до євроінтеграції диктує необхідність дослідження та аналізу зарубіжного законодавства, зокрема кримінального, країн-учасниць Європейського союзу.

Кримінальні законодавства європейських країн містять ряд статей щодо злочинних діянь, які не передбачені в Кримінальному Кодексі України (далі ККУ). Прикладом може слугувати Іспанський Кримінальний Кодекс (далі ККІ), в якому серед злочинів проти здоров'я людини виділяються: участь у бійці, сімейне насильство, гендерне насильство та травмування плоду (ембріону) людини.

На сьогодні, як слушно відмічає Б.М. Орловський, незважаючи на перебування України в межах континентальної правової системи, її чинний КК не передбачає такого складу злочину як «участь у бійці». В той же час у кримінальному законодавстві багатьох представників цієї правової системи (Королівство Іспанії, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Нідерландів, Республіка Польща, Швейцарська Конфедерація, Ізраїль, Турецька Республіка) існують окремі норми, що визначають кримінальну відповідальність за такий склад злочину [4, с. 132].

Королівство Іспанії, як одна з передових країн Євросоюзу, передбачає відповідальність за дії осіб, які б'ються між собою, нападаючи один на одного, знушаючись в бурхливій манері з використанням способів та знарядь, які ставлять під загрозу життя або здоров'я людини (ст.154 КК Іспанії) [1,с.83;2].

Незважаючи на те, що цей злочин передбачений розділом III «Травми» ККІ, який визначає відповідальність за злочини проти здоров'я особи, в яких найчастіше наявний шкідливий результат (наприклад, рани), водночас злочин «участь у бійці» (за іспанською доктриною) розглядається як злочин небезпеки, в якому карається не результат – травми, а сама ситуація небезпеки для охоронюваного правового блага - здоров'я.

В іспанській кримінально-правовій доктрині відмічається, що якщо можна визначити, що ситуація небезпеки для визначеного кола осіб не була наявною, навіть якщо об'єктивні елементи злочину були дотримані – учасники бійки не будуть покарані. У цьому разі такі дії можуть бути покарані лише якщо їх можна охарактеризувати як злочини проти громадського порядку [6].

Професор кримінального права університету Кадісу Естер Хава Гарсія визначає, що для кваліфікації участі у бійці за іспанським законодавством, необхідна наявність наступних умов:

- бійка повинна відбуватись між декількома особами (2 та більше). Це виключає групову агресію проти однієї людини.
- повинна відбуватись хаотична атака. Дії під час бійки характеризуються невибірковістю, плутаниною, буйством.

- використання інструментів, збрарядь, способів, які створюють загрозу життю або здоров'ю особи [5].

Як слушно зазначає М.І. Хавронюк, цікавою є проблема кримінальної відповідальності за участь у бійці у разі фізичного зіткненні трьох і більше осіб із взаємним нанесенням тілесних ушкоджень. Важливою ознакою суб'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, яке дозволяє відмежувати його від суміжних (наприклад, від тілесних ушкоджень чи заподіяння смерті через необережність), є те, що умисел суб'єкта спрямований тільки на участь у бійці. Згідно з вітчизняною судовою практикою у деяких випадках такі дії кваліфікуються за статтями КК, що передбачають відповідальність за хуліганство або заподіяння тілесних ушкоджень. Але непоодинокими є випадки, коли внаслідок зіткнення у бійці двох великих груп осіб (на практиці бувають бійки «стінка на стінку» або інші, в яких беруть участь від кількох осіб до кількох десятків осіб), фактично неможливо буває встановити, від чийх саме ударів настала смерть потерпілих, або їм заподіяні тяжкі тілесні ушкодження; інколи їх причиною є сукупність ударів, нанесених багатьма особами; при цьому жодна з осіб, які брали участь у побитті, не бажала настання саме таких тяжких наслідків. Саме для таких випадків слід було б криміналізувати участь у бійці або нападі [3].

Отже, приклад іспанського законодавця в частині закріплення відповідальності за участь у бійці є вельми позитивним для перейняття його кримінальним законодавством України, при цьому буде вирішено низку проблем, які виникають на практиці при кваліфікації дій осіб, що фактично виглядають як бійка.

Список використаних джерел

Нормативна література

1. Кримінальний кодекс Королівства Іспанія/ під ред. В.Л. Менчинського. Переклад на українську мову О.В. Лішевської. - К.: ОВК,2016. - 284 с.
2. Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>.

Спеціальна література

3. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.:2014. – 944 с.
4. Орловський Б.М. Кримінальна відповідальність за участь у бійці: зарубіжний досвід континентальних країн // Правова держава. – 2016, №22 . – С 133 -136
5. Esther Nava García. Delito de participación en riña tumultuaria (artículo 154 Código Penal) / Derecho Penal. - 2013[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.infoderechopenal.es/2013/03/participacion-en-rina-tumultuaria.html>
Wolters Kluwer. Guías Jurídicas // Riña tumultuaria. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://guiasjuridicas.wolterskluwer.es/Content/Documento.aspx?params=H4sIAAAAAAAAAEAMtMSbF1jTAAAUMTQwMTtbLUouLM_DxbIwMDCwNzAwu1vPyU1BAXZxRVnobGpiCVmWmVLvnJIZUFqbYIRaWpaqIJ-fnZKCrjYeYAAAawGJ5JpAAAAWKE